

An elderly woman with short, curly grey hair is sitting in a patterned armchair. She is wearing a dark cardigan over a patterned top and a pearl necklace. To her right, a silver metal walker is visible. The background shows a window with light coming through. The overall scene is indoors, likely a home or a care facility.

Zorg

en dwang

De deur op slot

Mag je als thuiszorgmedewerker
onvrijwillige zorg toepassen en is het wel
nodig?
Ga mee op bezoek: wat zou jij doen?

Casus 1 | Stap 1 | De deur op slot

Als ik binnenkom zit ze altijd op dezelfde plek, bij het raam met Sjaak de rode kater aan haar voeten. Mevrouw Brouwer heeft dementie in een vergevorderd stadium en woont alleen. Ze is onlangs op haar pantoffels naar het park gelopen. Daar wist ze de weg naar huis niet meer en begon ze te dwalen. De politie heeft haar uiteindelijk thuis gebracht. Op verzoek van haar kinderen draaien de thuiszorgmedewerkers nu, na elk bezoek, de voordeur op slot.

1 2 3 4

Waarom is de deur op slot doen onvrijwillige zorg?

A

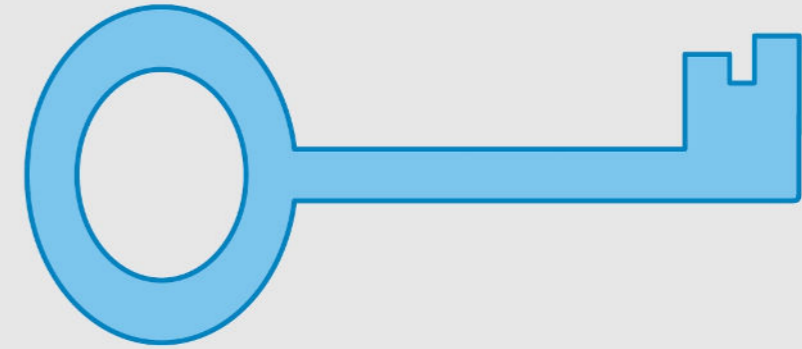
Omdat mevrouw er niet van op de hoogte is dat de deur op slot gedaan wordt.

B

Omdat gasten nu een sleutel nodig hebben om op bezoek te komen.

C

Omdat je haar de vrijheid ontnemt om naar buiten te gaan als ze dat wil.

Casus 1 | Stap 1 | De deur op slot

Als ik binnenkom zit ze altijd op dezelfde plek, bij het raam met Sjaak de rode kater aan haar voeten. Mevrouw Brouwer heeft dementie in een vergevorderd stadium en woont alleen. Ze is onlangs op haar pantoffels naar het park gelopen. Daar wist ze de weg naar huis niet meer en begon ze te dwalen. De politie heeft haar uiteindelijk thuis gebracht. Op verzoek van haar kinderen draaien we nu, na elk bezoek, de voordeur op slot.

1 2 3 4

Waarom is de deur op slot doen onvrijwillige zorg?

A

Omdat mevrouw er niet van op de hoogte is dat de deur op slot gedaan wordt.

B

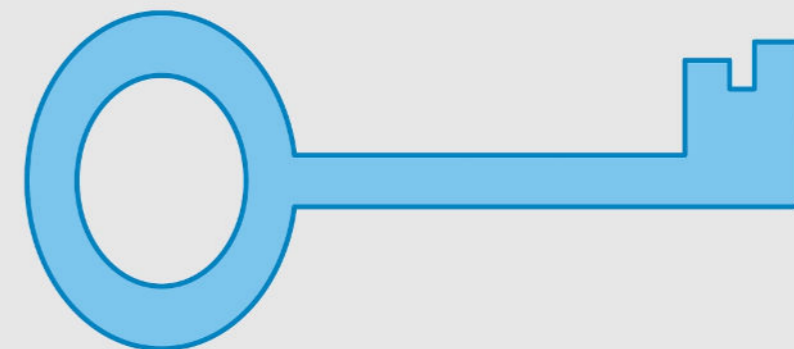
Omdat gasten nu een sleutel nodig hebben om op bezoek te komen.

C

Omdat je haar de vrijheid ontnemt om naar buiten te gaan als ze dat wil.

Door de deur op slot te doen, ontnem je mevrouw de vrijheid om naar buiten te gaan. Het op slot doen van de deur kan ook gevaarlijk zijn, bijvoorbeeld als er brand uitbreekt.

Of je onvrijwillige zorg mag toepassen, is afhankelijk van meerdere factoren. Onder andere of iemand wilsbekwaam of wilsonbekwaam is. Dit komt in de volgende vraag aan bod.

Casus 1 | Stap 2 | De deur op slot

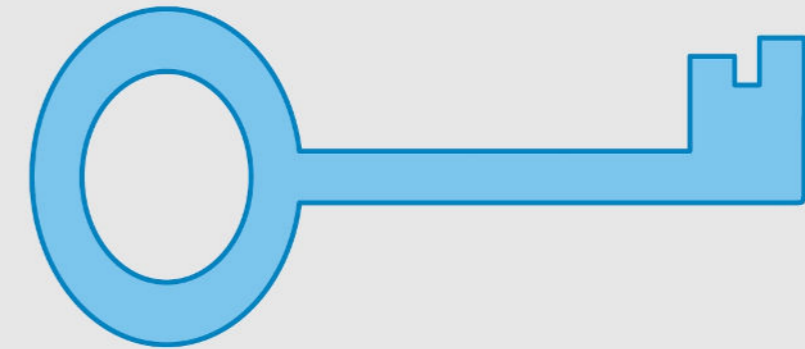
Mevrouw Brouwer voelt zich opgesloten als de deur op slot zit en wil een rondje kunnen lopen als ze daar zin in heeft. De familie vindt de veiligheid van mevrouw belangrijker: “Straks raakt ze nog onderkoeld! Wij hebben het met elkaar besproken en vinden het goed als jij de deur op slot doet.” Mevrouw Brouwer is **wilsonbekwaam** om te beslissen of ze wel of niet naar buiten kan. Haar familie vraagt jou de deur op slot te doen.

1 2 3 4 Mag jij de deur op slot doen?

A Nee, dat mag niet in een thuissituatie bij een cliënt die wilsonbekwaam is, ook al geeft de familie toestemming.

B Ja, dat mag ik doen zodra de cliënt niet zelf meer beslissingen kan nemen.

C Ja, dat mag in een thuissituatie als de familie toestemming geeft.

Iemand die niet voor zichzelf kan beslissen, wordt wilsonbekwaam genoemd voor die bepaalde beslissing.

De huisarts, geriater of specialist ouderengeneeskunde bepaalt samen met andere behandelaars of een cliënt wilsbekwaam is om een bepaalde beslissing over diens zorg of behandeling te nemen.

Casus 1 | Stap 2 | De deur op slot

Mevrouw Brouwer voelt zich opgesloten als de deur op slot zit en wil een rondje kunnen lopen als ze daar zin in heeft. De familie vindt de veiligheid van mevrouw belangrijker: "Straks raakt ze nog onderkoeld! Wij hebben het met elkaar besproken en vinden het goed als jij de deur op slot doet." Mevrouw Brouwer is **wilsonbekwaam** om te beslissen of ze wel of niet naar buiten kan. Haar familie vraagt jou de deur op slot te doen.

1 2 3 4

Mag jij de deur op slot doen?

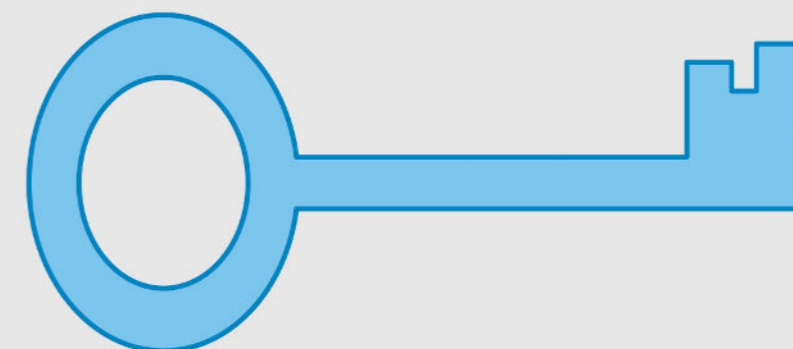
Nee, dat mag niet in een thuissituatie bij een cliënt die wilsonbekwaam is, ook al geeft de familie toestemming.

Ja, dat mag ik doen zodra de cliënt niet zelf meer beslissingen kan nemen.

Ja, dat mag in een thuissituatie als de familie toestemming geeft.

Iemand die niet voor zichzelf kan beslissen, wordt wilsonbekwaam genoemd voor die bepaalde beslissing.

De huisarts, geriater of specialist ouderengeneeskunde bepaalt samen met andere behandelaars of een cliënt wilsbekwaam is om een bepaalde beslissing over diens zorg of behandeling te nemen.

Bij iemand die wilsonbekwaam is mag je als thuiszorgmedewerker de deur niet op slot doen. Ook niet als de familie of andere professionals zoals de huisarts jou dat vragen.

Casus 1 | Stap 2 | De deur op slot

Stel je eens een andere situatie voor: mevrouw is nog **wilsbekwaam** om te beslissen of ze wel of niet naar buiten kan en **ze vraagt jou** zelf om de deur op slot te doen. “Ik wil niet nog eens verdwalen in mijn ochtendjas hoor! Doe alsjeblieft de deur op slot kind.”

1 2 3 4

Mag jij de deur op slot doen?

A

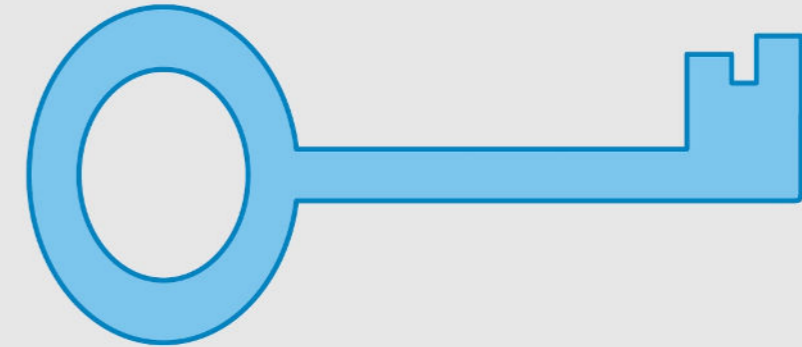
Ja, als de cliënt wilsbekwaam is en er zelf om vraagt mag dit.

B

Nee, je mag dit nooit doen als thuiszorgmedewerker in verband met brandveiligheid.

C

Ja, als de cliënt wilsbekwaam is, er zelf om vraagt én de huisarts toestemming heeft gegeven, dan mag dit.

Casus 1 | Stap 2 | De deur op slot

Stel je eens een andere situatie voor: mevrouw is nog **wilsbekwaam** om te beslissen of ze wel of niet naar buiten kan en **ze vraagt jou** zelf om de deur op slot te doen. “Ik wil niet nog eens verdwalen in mijn ochtendjas hoor! Doe alsjeblieft de deur op slot kind.”

1 2 3 4

Mag jij de deur op slot doen?

Ja, als de cliënt wilsbekwaam is en er zelf om vraagt mag dit.

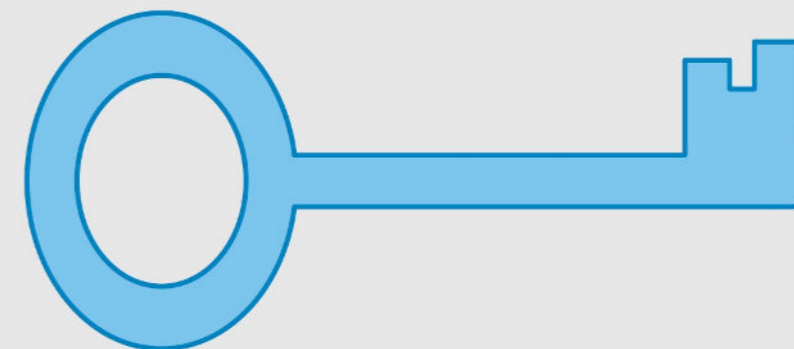
Nee, je mag dit nooit doen als thuiszorgmedewerker in verband met brandveiligheid.

Ja, als de cliënt wilsbekwaam is, er zelf om vraagt én de huisarts toestemming heeft gegeven, dan mag dit.

Bij wilsbekwame cliënten die er zélf om vragen mag je vrijheidsbeperkende maatregelen, zoals het op slot doen van de deur, wel gebruiken. Voorwaarde is dat mevrouw begrijpt wat er gebeurt en wat de risico's zijn als de deur op slot gaat. Het is jouw taak als zorgprofessional om dit goed uit te leggen en af te wegen of het wenselijk is de maatregel toe te passen.

Als er sprake is van een structurele afspraak (bijvoorbeeld elke avond als je haar naar bed brengt, doe je de deur achter je op slot), neem het dan op in het zorgleefplan.

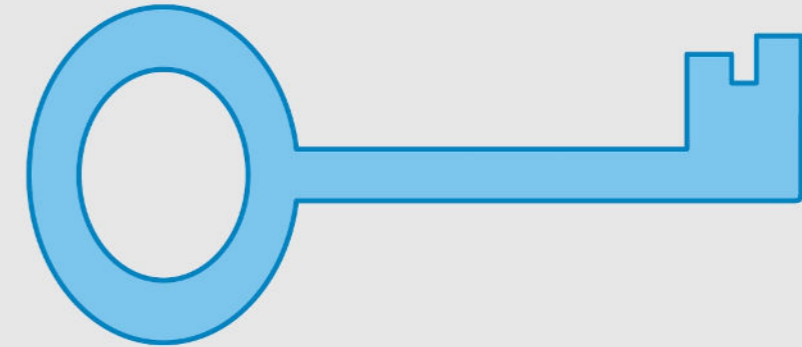
Casus 1 | Stap 3 | De deur op slot

Jij wilt en mag de deur niet op slot doen. Je gaat samen met de familie op zoek naar andere manieren om mevrouw de juiste zorg te kunnen bieden.

Wat kun je doen?

- A** Ik spreek af met de familie dat zij elke dag de deur op slot doen en leg dit vast in het zorgdossier.
- B** Ik bespreek met de huisarts of we haar medicatie kunnen aanpassen zodat mevrouw minder gaat dwalen.
- C** Ik onderzoek met de familie waar mevrouw naar toe dwaalt en breng in kaart welk ernstig nadeel dit oplevert

Volgende

Casus 1 | Stap 3 | De deur op slot

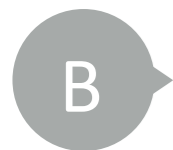
Jij wilt en mag de deur niet op slot doen. Je gaat samen met de familie op zoek naar andere manieren om mevrouw de juiste zorg te kunnen bieden.

Wat kun je doen?

Ik spreek af met de familie dat zij elke dag de deur op slot doen en leg dit vast in het zorgdossier.

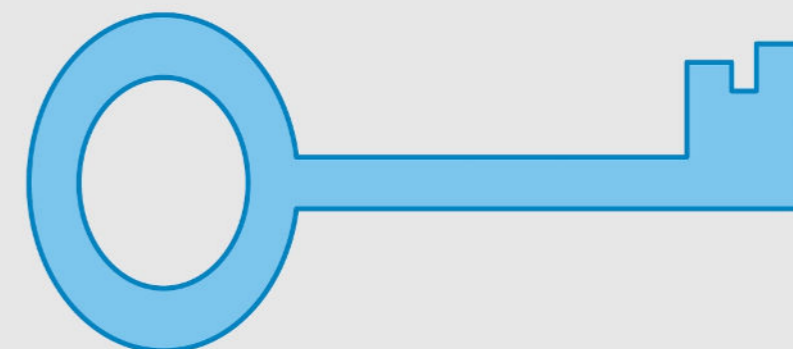
Ik bespreek met de huisarts of we haar medicatie kunnen aanpassen zodat mevrouw minder gaat dwalen.

Ik onderzoek met de familie waar mevrouw naar toe dwaalt en breng in kaart welk ernstig nadeel dit oplevert.

Ga gezamenlijk na of het echt onveilig is als mevrouw de straat op gaat. Waar gaat zij naar toe? Zorg ervoor dat iemand mevrouw in de gaten houdt en volgt om dat in kaart te brengen. Wellicht is het risico op een onveilige situatie acceptabel. Hoeveel risico vinden de familie en jullie als professionals acceptabel om de kwaliteit van leven (en dus vrijheid) zo groot mogelijk te houden?

Bespreek ook de hiernaast genoemde punten.

Wat kun je doen? Bespreek met betrokkenen en collega's:

- Wat is precies het probleem? Doe een risico-inventarisatie.
- Wat is de oorzaak van het gedrag van de cliënt?
- Wat is de invloed van de omgeving op de cliënt?
- Zijn er alternatieve, effectieve maatregelen waarmee de cliënt instemt?

Casus 1 | Stap 4 | De deur op slot

De wijkverpleegkundige of casemanager dementie heeft zich laten adviseren door andere disciplines zoals een arts, fysiotherapeut, ergotherapeut en/of psycholoog.

Je gaat nu op zoek naar alternatieven waarmee mevrouw vrij is zonder situaties **die ernstig nadeel opleveren**. Samen met de wijkverpleegkundige of casemanager dementie ga je hierover in gesprek met de familie. Ook bespreek je met je team van collega's wat mogelijke alternatieven zijn.

Welke alternatieve oplossingen kun je bedenken?

A

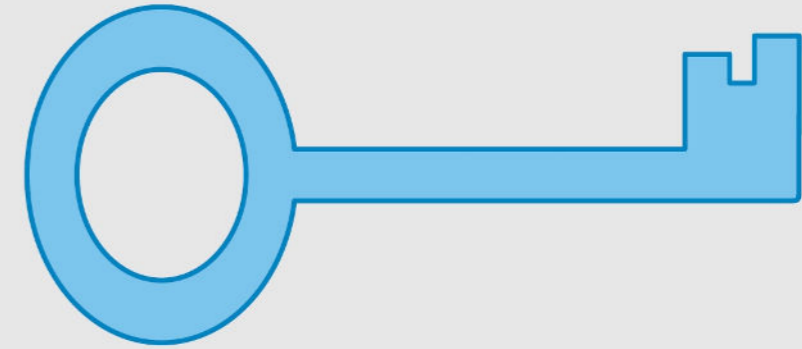
Mevrouw krijgt een mobiele telefoon zodat ze kan bellen met familie als ze verdwaald is.

B

Mevrouw krijgt een GPS zender, waarmee ze te vinden is als ze verdwaalt.

C

Mevrouw wordt ingeschreven voor een verpleeghuis waar de medewerkers altijd op haar kunnen letten.

Casus 1 | Stap 4 | De deur op slot

De wijkverpleegkundige of casemanager dementie heeft zich laten adviseren door andere disciplines zoals een arts, fysiotherapeut, ergotherapeut en/of psycholoog.

Je gaat nu op zoek naar alternatieven waarmee mevrouw vrij is zonder in onveilige situaties te belanden. Samen met de wijkverpleegkundige of casemanager dementie ga je hierover in gesprek met de familie. Ook bespreek je met je team van collega's wat mogelijke alternatieven zijn.

Welke alternatieve oplossingen kun je bedenken?

Mevrouw krijgt een mobiele telefoon zodat ze kan bellen met familie als ze verdwaald is.

Mevrouw krijgt een GPS zender, waarmee ze te vinden is als ze verdwaalt.

Mevrouw wordt ingeschreven voor een verpleeghuis waar de medewerkers altijd op haar kunnen letten.

Een GPS zender kan een oplossing zijn die mevrouw bij zich kan dragen in bijvoorbeeld een horloge. Via het mobiele GSM-netwerk wordt haar locatie verzonden naar medewerkers of mantelzorgers. Zo kan ze gevonden worden als ze verdwaald is. Bij deze mevrouw is een mobiele telefoon geen optie omdat haar dementie in een vergevorderd stadium is en ze dus niet zelf kan bellen.

- Meer alternatieve oplossingen kun je vinden in [Alternatievenbundel voor meer vrijheid in de zorg \(vilans.nl\)](#)
- Meer over GPS-systemen kun je lezen in [Leefstijlmonitoring | Kennisplein Zorg voor Beter](#)

Eens of oneens?

- Ik weet precies wie mijn cliënt is en ik ken zijn/haar voorgeschiedenis.
- Als je niet kunt praten, heb je minder vrijheid.
- Slaapmedicatie is minder erg als de deur op slot zit.
- Als ik thuis de kast op slot doe, mag dat op de locatie ook.
- Vrijheid is belangrijker dan veiligheid.
- Groepsregels zijn geen vorm van onvrijwillige zorg.
- Een cliënt kan altijd zelf kiezen wat hij wil eten.

Wat verstaan we onder ernstig nadeel?

- De cliënt brengt zichzelf of anderen in levensgevaar;
- De cliënt brengt ernstig lichamelijk letsel toe;
- De cliënt brengt ernstige psychische, materiële, immateriële of financiële schade toe;
- Verwaarlozing of ‘maatschappelijk teloorgang van de cliënt of andere;
- De veiligheid van de cliënt wordt bedreigd;
- Cliënt roept met hinderlijk gedrag de agressie van anderen op;
- De algemene veiligheid van personen of goederen is in gevaar.

Ernstig nadeel

Beschrijf of er bij onderstaande voorbeelden sprake kan zijn van ernstig nadeel, licht toe waarom.

- 1) Meneer met dementie heeft groot risico op vallen.
- 2) Een cliënt spuit vanwege verwardheid zelf een dubbele hoeveelheid insuline.
- 3) De kinderen vinden hun vader onrustig en willen gedragsmedicatie.
- 4) Een 18 jarig meisje met een LVB is erg kwetsbaar en gaat om met verkeerde jongens.
- 5) Een bewoner heeft epilepsie en wil heel graag fietsen.
- 6) Moeder met lichte vorm van dementie doet voor iedereen de deur open.
- 7) Een man met een matige verstandelijke beperking woont alleen op een flatje en drinkt dagelijks alcohol.
- 8) Een jongen van 16 in een rolstoel met een ernstige meervoudige beperking rijdt rond en trekt aan alles wat hij tegenkomt.